

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՌՈՊԷՐԹ Փ . ՈՒԱՅԼՏԸՐ

ՇԱԽՍԻ ՐՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹՏԱ
ՊԷՕՅԻԻՄԷՔ ԻԶԻԻՆ
ՔԻԹԱՊԸ ՄՈՒԳԱՏՏԷՍ ՄԷՇԳԻ

ՄԻԼՔԵՐՆԻՄ Մ . ՔԵՐՈՂԼՈՒԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ
ՏՊԱՐԱՆ ՏԱՐՕՆ
1933

ԳՆՏՆՈՒԹՅՈՒՆ

Handwritten signature in red ink
24.5.33

ՌՈՊԵՐԹ Փ. ՈՒԱՅԼՏԵՐ

ՇԱԽՍԻ ՐՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹՏԱ
ՊԵՅԻՄԵՔ ԻԶԻՆ
ՔԻԹԱՊԸ ՄՈՒԳԱՏՏԷՍ ՄԷՇԳԻ

ՄԻԼՔԵՆԻՄ Մ. ՔԵՐՈՂՈՒՆԱՆ

ՊԵՐՈՒԹ
ՏՊԱՐԱՆ ՏԱՐՈՆ
1933

2 004

224-42

998,100-10 . 6 49,1000

34696-65

(285-4.4.)

ՇԱԽՍԻ ԲՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹՏԱ ՊԵՅԻԻԱՄԷ Ք ԻԶԻԻՆ ՔԻԹԱՊԸ ՄՈՒԳԱՏՏԷՍ ՄԷՇԳԻ

Ա

Քիրապը Մուգասսես մեզդինին հեղինակի

1 - 0 պիզէ Ալլահը կեպտերիր : « ճանրմ Ալլահն ,
հայ օլան Ալլահն թէշնէ տիր : » « Փէտերի պիզէ կեօս -
թէր զէ պիզէ թիգաթէ Էտէր » « Եօզլէրի ճինսի պէ -
շէրին նիտասը տըր : Լադին « Ալլահն ասլա պիր քիմ -
սէ կեօրմէմիշ տիր : անճադ փէտէրլն դուճաղընտա
օլան իպնի վաճիտ քէնտիքի անը պէշան էլլէտի :

Յիտուս , կեօրմէմէշէն փէտէրի իզհար Էթմէք ի -
շիւն կէլտի : 0 , « պէնի կեօրմիւշ օլան փէտէրի կեօրմիւշ
օլուր » տէտի : Քէզալիք , « Քիթասլարը արաշարըը -
նըզ , զիրա անլէրլէ Էպէտի հալաթա մալլէ օլուրուզ
դանն Էտէրմիւշիկ , զէ պէնիմ իշիւն շէհատէթ Էտէն
անլէր տիր : » « Էլէր Մովսէսէ ինանմը օլտաիտէնիկ ,
պանա ինանըր իտինիկ , զիրա 0 պէնիմ հազգըմուա
եաղտը : »

Պրլամենտան սօսրա « Մոլոկոստէն վէ հէլի փէյդամ-
պէրլէրտէն պաշլայըն » ձեւովէ քիթապլարտա քէնտի-
նին հազգընտա պոռլունան շէյլէրի անլէրէ թէֆտի-
էյէտի : » Շէօյլէ քի քիթապլար հազգընտա պիզիմ
պնկիմնի քիամիլ տէյիլ իսէ, թէ՛ ձէսսիւտ էթմիշ օլան
Բէլամ Յիսուս Բրիստոս հազգընտա պիզիմ պիզիմիզ
քիամիլ տէյիլ տիր : Վէ էյէր Յիսուս Բրիստոս հա-
զընտա պնկիմիզ քիամիլ տէյիլ իսէ, կէօրիւնմէլ փէ-
տէր հազգընտա պիզիմիզ քիամիլ օլմայաճադ տըր :
Պինաէնալէյ, Ալլահ սուսամըշ պիր ատէմ քիթապ-
լարը տահա էյի էօյրէնմէյ : տաիի սուսամըշ օլա-
ճադ տըր :

2 - Քիթապը Մոլդապաէսի մէշլէ էթմէք մո-
հիմ տիր, դիրա 0 ինսան թապլաթընը իզհար էտէր :
Պոռ Քիթապ կիւնասը վէ իսէլաւ վէ դոռտիյէթ իսէլն
լազըմ օլան ինթէյաճը նազը էտէր : Քիթապը Մո-
դապաէս դահրէմանլարը տէյիլ քի եալընը քէնտի
մէյիյէթլէրլէ անճադ դապահաթլարըյա տաիի պի-
զէ թադտիմ օլունմոնշ տըրլար : Մէսէլա, Դաւիթ վէ
Պետրոսը կիւնասլարը պառտըրըյա թէպրիյէ օլուն-
մամըշ անլէր վէիլմ պիր թարգտա նազը օլունմոնշ
տըր :

Պոռ Քիթապը պիր չօդ թէրմէմէի՝ հալարտան
Փարզը տըր : Էյէր ատէմէր Քիթապը Մոլդապ-
տէսի տահա էյի մէշլէ էթմէր, եէնի տօղոնշտան
էվլէլ ինսանլարը իսէլաճը նէֆտ տալէթ էթմէլ-
լէր : էյի օլմադտան էվլէլ ինսանլարը էյիլիւ էթ-
մէյէ տալէթ էթմէք մօշ տըր :

3 - Քիթապը Մոլդապաէս տէյիլ քի եալընը իս-
հի վէ ինսանի թապլաթը պիլէ կէօթէրիլ, իլա
դոռտըրլու վէ կիւնասընտ օլան ինսան թապլա-
թընը՝ նասըլ իլահի թապլաթա իշթիրադ էտէսի-
լէճէյինի տաիի կէօթէրիլ : Պոռ Քիթապ եալընը
հարպըն վասըթալարը հազգընտա պահա էթմէլ, ի-
լա՝ բոռհանի ձիհապա լազըմ օլան սիլահլարը տա-
իի թէտարիւր էտէր : Ինսանլար դարանլըզտա տըր-
լար, նասըլ նուրա կէլէճէլլէր : Սահաի մէլմուր՝
« Սէնին Բէլամըն ալադլարըմա չըրադ վէ եօլունա
նուր տըր » տէյօր : Ինսանլար կիւնաստա էօլմիւշ
տիրլէր, նասըլ հալաթ պոռլաճադլար : ձէվալընը
Պետրոս Բէսուլ վէրլօր, « Ֆանի թօլունմտան տէ-
յիլ, անճադ ֆանի օլմայանտան, Ալլահըն հալլ վէ
պադը օլան քէլամը վասըթալար եէնիտէն տօղա-
րադ : » Ինսանլար դոռմէթտէն նուրա, էօլիւմտէն

հայտնաբերված օլոնտոկոկոսն սօնրա նա՞օրը
 փաթ հըվֆը օլոնաճաղւար : Սահոպի մէղմուր՝ « Բէ-
 լամընը գալաիմտէ սագլատըմ, քի սանա կիւնաճ իշ-
 լէմէյիմ : » տէյօր :

Խարթումս սէյեահաթըմ էսնասընտա թրէնտէն
 տըղարը պագտըղըմտա պիր թարաֆտա չէօլտէն
 պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի . օլ պիր թարաֆ-
 տա իտէ՝ նիլտէն մէյտանա կէլէն նէպաթաթ վէ չօգ
 կիւղէլ եէշիլ մէնդարէլէր վար իտի : Պիրիճի մէզ -
 մուրտա սալիճ իշուն օգուլօրուզ , « Ագար սուլար
 եանընտա տիքիլմիշ՝ վէ մէյվէսնի մէվսիմիտէ վէ -
 րիր , վէ եափրաղը սօլմաղ աղաճ կիպի տիր , վէ հէր
 ճէ քի իշլէրսէ միւլէսսէր օլուր : » Գի՞մ ագար սու-
 լար եանընտա տիքիլմիշ աղաճ կիպի օլաճագ : կէճէ
 կիւնտիւզ Սլահըն քէլամընը միւթալաա էտէն ա -
 տէմ : Բապալըմըզ չէօլտէ թէճրիպէ օլոնտոկոկոս -
 տա , հէր տէֆատա՝ Թէսնիյէ քիթապընտան լսթիւ-
 րաճ էտէրէք տէտի « Պէօյլէ եաղըմըշ տըր . . . »
 Բէմալը հիւրմէթլէ տէրիմ քի , Յիսուս տաիի ագար
 սուլար եանընտա տիքիլմիշ աղաճ կիպի լտի : Նէր՝ր
 քէնտիինէ հիւճիւմ էթտիյինտէ օլ սուլարսան գուզ -
 վէթ քէսպ էտէր իտի :

Բ - Քիքապը Մուգասսէս մեզգի իշիւն

հազրըլըզ :

1 - ՏԱԽԻԼԻ ՀԱԶՐԸՐԼԸԳ .

(ա) Մէշգ օտաաղնա՝ տիւղիւնմէյէ գարար վէրմիշ
 օլարագ կիրէլիմ, չիւնքի Սլահ թէնպէլլէրտէն խօշ-
 լանմաղ : Պիր ատէմ՝ շու տօղրու սէօլլէրի սէօլլէմիշ
 տիր , « Ինսանըն թապիի գուզվէթիւնէ կիւզէնմէմէլի,
 չիւնքի չօգ տէֆա 0 շէրիլն խաթիւալ էթտիյի պիր
 ալէթ տիր . լաքին սյնի վագըթտա Սլահըն բու -
 հունըն ալէթի հալլէնտա անա հիւրմէթ էթմէք
 լաղըմ տըր : Էյէր ին՝սան ֆիքրի՝ դամիլի՝ հիւքմիւ
 վէ ամէլի միւտաիալէ էթմէգոէ Սլահըն իշի պիր
 րիւյա օլաճագ տըր : » Սըր վօլթէր Սըթօրն շէօյ-
 լէ տէմիշտիր , « Բիթապը Մուգասսէսի՝ շիւպհէ վէ
 խթիհօղա էթմէք իշիւն օգուլան ատէմ հիշ տօղ -
 մաղսա տահա էյի օլուր իտի : »

(բ) Պիղէ պէյան օլոնան հագիւդաթը էօմրիւ -
 միւղտէ իճրա էթմէք մագաէտի իլէ մէշգէ եագլա -
 շալըմ : Յիսուսուն սէօլլէրիին տէրիւաթըր էտէլիմ,
 « Պուլարը պիլտիքտէն սօնրա իճրա էյլէտիյինիզ
 հալտէ նէ՝ միսլարէքսինիզ . »

Ղուկաս ինձիլինին ունի պատմություն՝ Յիսուս իշխան՝
 « 0 զէման քիթ առաջարկ անլամադ իշխան զի Նալերինի
 աչտը : » տէյու օգուլօրուդ , Պիր Եօլճուլուդ էս -
 նասընտա , Եօլճու արգատաշարըմտան պիրիսինէ
 Գիթատը Մուգատտէս հազզընտա սէօյլէմէյէ չա -
 ւըշտըմ : 0՝ ալանա « 0գուլուլում , անտէ հիչ պիր շէյ
 Եօգ տըր » տէտի , վէ պիր միւսպահէսէյէ մահալ
 վէրմէմէք իշխան , Էլալէթէն , « Պիզիմ է՛նալմիդ
 չօգ Էլմի տիրէր , » տէտի : Պու ասէմ էյըրօրտա տ
 Էլմի ֆիքրէ չօգ մէյյալ օլան պիր սընէֆա ախտ Էտի ,
 Էաքին պէնիմ Թէսալլիլուրուճա պու ասէմ Էլմի
 ֆիքրէ մալիք տէյիլ Էտի : Պօլտս քէսուլ տէյօր քի
 « Թապիլի Էնտան Ալլահըն բուհուլըն շէյլերինի դա -
 պուլ էթմէդ , քերա պուլըտըն Թէմիլիլ բուհանի
 օլտուղուլտան քէնտինէ սէֆահէթ տիրէր : » Միք -
 րոսընպ Էսթիմալ էթմէյլէրէք՝ միքրոպ Եօգ տըր տէ -
 յէն պիր ասէմ Էլմի օլապիլի՞ր մի : Թէլէսընպ Էսթի -
 մալ էթմէյլէրէք՝ սաման Եօլը Ելլաշարտան իզա -
 րէթ տէյիլ տիր տէյէն պիր ասէմ Էլմի օլապիլի՞ր մի :
 « Կէօղ Կէօրմէտիլի վէ դուլադ Էլլիթմէտիլի վէ ասէ -
 մին ֆիքրինէ Կէլմէտիլի , Եանի Ալլահըն քէնտինի
 սէվէնէրէ հազզըրտալը շէյլերի , Ալլահ քէնտի բու -
 հու վասըթասլալա պիզէ քէշֆ էյլէտի : »

Թէլէսընպ՝ Ելլաշարտան իլէ գալիլը սէմալը , վէ միք -
 րոսընպ՝ միքրոպարը Թէֆթիշ էթտիլի Կիպի՝ Բուհ
 տալի հէր շէյի , Ալլահըն տէրին շէյլերինի պիլէ
 Թէֆթիշ էտէր , Եօլճու արգատաշարըմն՝ քէնտի
 շէհատէթի Կէօսթէրտի քի՝ Գիթատը Մուգատտէսի
 Թէֆթիշ էտէճէք ալէթի Եօգ Էտի :

Էյէր Սիւրէյէս (Pleiades) Թէսմէյէ օլուլան Ելլա -
 տըլարըն քէօմէսինէ պաղաճադ օլուրսադ՝ Կէօղ -
 Էլմիլըն անճադ 7 Ելլաշար Կէօրիլնէճէք՝ ամմա է -
 յէր ալէօյլէք պիր Թէլէսընպ իլէ այնի մահալա պա -
 դարսադ՝ 7 Ելլաշար Կէօրիլնէլիլը քէօմէտէ 2000
 Ելլաշար Կէօրիլնէլիլ , Բուհ Էլլա Գուտսըն Եարտըմը
 օլմալարադ Գիթատը Մուգատտէսի օգուլան՝ անտէ
 անճադ պիր գալ հադիգաթ պուլուր , ամմա Բուհ
 Էլլա Գուտսըն տէլալէթի վէ Էլլահըն իլէ անտէ պինկ -
 Էրճէ հադիգաթ պուլուր :

2 - ԽԱՐԻՃԻ ՀԱՋՐԻԼԻԴ

Էյի օլմադ մը քի Ալլահըն քէլամընա Եաղաշարըր -
 մըղտա քէաղըտ վէ գալէմ իլէ Եաղաշարըմ , շէօյլէ
 քի մէշգիմիլին նէթ Էնէսինի հէման Եաղալըմ :

Եւսկիւն ֆախտէլի պիր ֆելքը՝ պիր սէնէլիք 365 ֆի -
 քիրտէն տահա էյի տիր։ Սիյրէթիմիդին թէշքելա -
 թընտա պիդէ ֆախտէլի օլան պու ֆիքրէրի պաշգա -
 լարընա ինթիգալ էտէպիլիլիդ։ Սիւքիւնէթ սա'ա -
 թըմտա իպատէթէ ախտ քիթապ օգուրմուհիմ տէյու -
 պանա սիւալ օլուկտը։ Պու նէվ քիթապլարտան պէն
 չօգ իսթիֆատէ էթմիշիմ, լաքին սիւքիւնէթ սա'ա -
 թըմտա ֆիթապը Մուգատտէստէն վէ անըն ֆիհրիս -
 թինտէն (Համաբարբառ) պաշգա քիթապ օգուլլանմագ
 իսթէմէմ։ Պիր վադըթ Մարթին Լուտէր իպատէթէ
 ախտ եազմըշ օլտուդը պիթիւն քիթապլարը փարչա -
 լամագ իսթէտի, չիւնքի կէօրտիւ քի Ալմանլար ֆի -
 թապը Մուգատտէս եէրինէ քէնտինին քիթապլարը -
 նը օգուլլար իտի։ Սէվիլիլի քի Լուտէրին ար -
 դուսու եէրինէ կէլմէտի չիւնքի քիթապլարընտան
 պաղըլարը դայէթ ֆախտէլի տիրէր։ Իպատէթէ ախտ
 քիթապլար հագընտա պիրի պէօլլէ սէօլլէմիշ Անլէր
 պիդէ՝ պիդ քէնտիմիդ տիւշիւնիւյօրուգ թէսալվու -
 րուկու վէրիլէր, հալպու քի տիւշիւնէն պիդ օլմա -
 յըպ պաշգապը պիդիմ իշիւն տիւշիւնիւյօր. պիդի
 տիւշիւնմէյէ սէվիք էթտիքլէրինտէ պիլէ օնլար տիւ -
 շիւնմէյի լիւզուլմընտան ֆաղլա գօլապլաշըրըրլար։
 Վէ պու թարգտա մէյտանա կէլէն տիւշիւնիլի եու -
 գա օլուր։

Դարթալ հագընտա սէօլլէնիլի քի 0՝ տուա քէն -
 տի թուլմատըղը ավը եէմէդ։ Ագ պապա եէր։ Գի -
 թապը Մուգատտէս մէշգինտէ դարթալ կիպի օլա -
 լըմ։ Ալլահըն քէլամընտան տօղրուտան պիդիմ պուլ -
 տուղուլուգ հագիգաթլար՝ պաշգալարըն եազտըղը
 իպատէթ քիթապլարընտան արընան հագիգաթտան
 տահա մանատար օլուր։

Պէն՝ իպատէթ քիթապլարընը՝ սիւքիւնէթ սա'ա -
 թընտան տըշարըտա օգուրըմ. պու խուսստա պէն
 եանըլապիլիլիմ։ Հէր քէս քէնտի պիլտիյի կիպի եափ -
 սըն։

Գ - Բիթապը Մուգաւսսէս Մեզգիցիկն Վազրը։

Ձիյարէթ էթտիյիմ եէրէր պիրի պիրինտէն մէշղու -
 կէօրիւնիւյօր. լաքին ինսան հէր նէ դատար մէշ -
 դուլ օլա, դըտա ալմագ իշիւն վազըթ թախսիս օլ -
 ունմալը, ձէսէտիմիդին սաղլամ օլմասը իշիւն թա -
 ամա՝ հալպա վէ հարէքէթի պէտէնիյէյէ իհթիյա -
 ճըմըղ օլտուղու կիպի՝ բուհանի հալաթըմըղըն տա -
 խի սաղլամ օլմասը իշիւն թաամա՝ հալպա վէ հա -
 րաքէթէ իհթիյաճըմըղ վար։ Թաամ՝ Ալլահըն քէ -
 լամընտան արընան դըտա տըր. հալա՝ տուտան
 արընան իլհամ տըր. վէ հարէքէթ՝ պաշգալարըն

«Իյրէթ ինն թէ շքիւ օլունմասընտա վէրիւնն եարտըմ տըր : Տար էլ Ֆինուն շակիրտլէրինն մախսունս պիր Դօնֆէրանտա պիրիսի» « Պիր սէնն էվվէլ պէն պէօլլէսի պիր մէճլիստէ պոլլունտում, լաքին օրտան ալտըղըմ թէսիր տէվամ էթմէտի : » տէտի : Պոլ պէյանաթտա պոլլունան քիմնէյէ՝ պիր հաֆթա պաշը թէճէմմիւսինտէ ալընան իլհամիլէ պիւթիւն պիր սէնն՝ մի եաշայաճաղընը սոլալ էթտիմ : Պոլ պիր թամամ իլէ պիւթիւն պիր սէնն եաշամաղա պէնդէր : Հէր կիւն մէնն եաղար իտի : Բասպըմըղ շակիրտլէրինն տոլա էօյրէթտիյինտէ՝ « Եվմի էքմէյիմիդի պիդէ պոլ կիւն վէր, » տէտի : Չօդ քիմնէլէր բոլհոճա աճ էօլմէքտէ տիրլէր, չիւնքի հաֆթատա պիր տէֆա պիր տոլա մէճլիսինտէ ալընան ղըտա իլէ եաշամադ իսթ էյօրլար :

Գիթասպը Միւզառտէս մէշդի իչիւն կիւնիւն հանկը՝ գըմմէ էն միւնասիւ տիր : Պէն շախսէն հէր կիւնիւն իւք պիր եա պիր պոլլունգ սա՛աթլարընը թէրճիհ էտէրիմ, կիւնիւն հարպընա կիրմէղտէն՝ բոլհոճն սիլահընը կիլինմէք՝ մոլհարէսլէյէ կիրիպտէ եարալանտըգտան սօնրա կիլինմէքտէն տահա էյի տէյիլմի : Պէնիմ շախսի թէճրիսլէմ կէօսթէրիյօր քի էյէր կիւնիւն իւք սա՛աթընը իսթիմալ էթմէլսէմ՝ սօնրա իշ

օ դատար չօղալըյօր քի տոլա՛ա վէ Գիթասպը Մոլգատ տէս մէշդի իլէ Ալլահն հոլղոլրոլնա կէլէճէք վադըթ դալմայօր :

Կալիաթատա Սըռչիալը դատըն պանա՝ Տօքթ. - Ուայտըր սէնին կիւնիւնիւն սէնին վալիտէ օլմատըն տըր, էյէր պէնիմ կիպի չօճոլգ սահիպի պիր վալիտէ օլա իտի կիւնիւն հիչ պիր վադըթընտա Գիթապը Մոլգատտէս մէշդի վէ տոլա՛ա իչիւն թէքմիլ պիր սա՛աթ վէրէմէղ իտիսն՝ տէտի : Պոլնուն իւղէրինն աճա սոլա՛լ էթտիմ քի էյէր վալիտէն սէնի կէօրմէք իչիւն Սըռչիատան Կալիաթայա կէլսէիտի աճը ղիյարէթ էթմէք իչիւն եէվմիյէ պիր սա՛աթ վէրմէ՞ղ մի իտիսն : էյէր վալիտէմ Սըռչիատան Կալիաթայա կէլսէիտի աճըն իլէ կէօրիւլմէք իչիւն վադըթը եարատըր իտիսն՝ տէտի : Տօղրոլ տէյիլմի մի քի ֆէվգէլատէ մոլհիմ տէյոլ տիւղիւնտիւլիմիւլ իշ իչիւն վադըթ պոլլոլրոլ : Էլպէթ տէ չօճոլգարա մոլգայէտ օլմալը, լաքին լաղըմ օլտուղոլնտա չօճոլգարա մոլգայէտ օլտուղոլմոլգ հալտէ վալիտէմիլ իլէ կէօրլէլմէք միւլքին օլոլ :

Ձկնիկի Կորստոն հազարընտա տէնիկը քի Ալահ ելէ
հալընըդ պուլունմադ իչիւն հէր կիւն մուայեհէն պիր
վադթը վար իտի , վէ պու վադըթտա քիմսէնին անը
իկալ էթմէսինէ միւստաթ օլունմադ իտի : Հէմշիբէ-
ոինէ հադտըդը մէքթ ուսլարտան պիրինտէ՝ Ագադը
փարչա փարչա էթտիյինի հադըյօր . պուլուն էլէ՝
Ալահըն քէլամընըն նուրու իլէ նէֆսէ գարըը հափ -
տըդը միւճահատէյի կէօսթէրմէք իսթէյօր :

Գ - Մեզ ուսուլլարը

Տէնիկմիշ քի թալիմ էօյրէնմէք տէյիլ՝ անճադ էօյ -
րէնմէյի էօյրէնմէք տիր : Թալէպէ օլտուղումնադ
կիւնլերէ պագադըմըդտա էն դիյատէ միննէթտար
օլաճադըմըդ շէյլէր ալտըդըմըդ մալիւմաթ տէյիլ
անճադ մէշգ ուսուլլարը վէ ատէթի տիր : Օլալիլը
քի պիր ատէմին ուսուլլարը պաշգա պիր ատէմէ
հարամադ , ամմա պու ուսուլլար շախսի ուսուլլար
թէշըրի էթմէք իչիւն հալտըմ էտէր : Պէն՝ շախ -
սի Գիթապը Մուգատտէս մէշգինտէ ալթը ուսուլ -
լար գուլլանըրըմ :

1 - Իպարէ ուսուլլու : Պու ուսուլլա կէօրէ ֆիքը -
տէ իւշ շէյ թաշըյարագ հէր կիւն ինճիլէն հա րէ :

աալէտէն պիր իպարէ ոգումալը : (ա) Օգուտուղու -
մուղ գթանըն պաշըճա ֆիքրի նէ՞ տիր : (բ) Նախ -
սի էօմրիւմիւղտէ դէ պաշգալարընա իըզմէթ խու -
սուսուլտա պու իպարէտէն նէ՞ տէրօ ալապիլի -
րիդ : (գ) Կիւնիւն միւլահադսը հալընտա հա՞նկը
այէթ ինթիխապ օլունմալը :

Էյէր պու փլանը թագիպ էտէնլէր պիր Գիթապը
Մուգատտէս մէշգի սընըֆընա մէնսուպ իսէլէր՝ սը -
նըֆլարընըն մատտէսի հալընտա՝ էվլէլի հաֆթա -
նըն շախսի մէշգինտէն չըգան պիր մատտէյի ալա -
պիլիլըէր : Պինաէն ալէյհ , էյէր սընըֆըն ադալարը
եէվմիյէ մէշգլէրինտէ սաթագաթը պուլունուրլու
իսէ խուսուսի հաղըրըդա իճթիյաճ գալմադ :

Գրա՛աթ Մարկոս Աւետարանը իլէ պաշլար : Պու
Աւետարան էն գըսա վէ էքսէրի Գիթապը Մուգատ -
տէս թալէպէլէրինէ կէօրէ էն էսկի Աւետարան տըր :
Մաթէմ քի Պետրոս վէ Մարկոս պէրապէր իշէտիլէր ,
Մարկոս Աւետարանընտան սօնրա Պետրոսըն մէք -
թուպլարը կէլիր : Պողոս վէ Ղուկաս Եօլճուլուգ
արգատաշը օլտուղլարընտան Պողոսըն Բէսալէլէրի
Ղուկաս Աւետարանընտան վէ Ամալը Բէսուլտան
սօնրա կէլիրէր : Յովհաննէս Աւետարանընտան սօն -
րա Յովհաննէսին Բէսալէլէրի վէ Վահի կէլիր :

Յատուցե՛ս Աւետարանը պաշլո՛ւս Ե՛հնութիւնէր ինիւն
հաղըտըղընտան՝ Իպըանիւրը Բէսալէսինտէն , Յա-
կոռսըն Բէսալէսինտէն վէ Յուգանըն Բէսալէսին-
տէն սօնրա կէլիւր :

2. Քիթապ ուսուցում : Փերիմոնըն բնապէսի չօգ գը-
նա օլտուղունտան պէն պու ճիթապտան պաշլատմը :
Պու ուսուցը ճիւղիւք ճիթապլարտան պիրիսինտէ
սընամագ իսթէտիմ : Էն Էվլէլ Ֆիքըր նօգթասընտան
տըն մէշգ Էթտիմ , Եանի , ճիմին թարաֆընտան , նէ
վագըթ , նէբէտէն , նիչին , վէ Քիմէ Եագըլմըշ տըր :
Ոնորա ճիթասըն պուրհանլարըն վէ թագսիմլէրինի
մէշգ Էթտիմ : Քէզալիք բէվիշինի , լուղէթլէր իւ-
զէրինտէ օլան օյունը [11ինճի այէթ] . Քիթապտա
Կէօրիննէն նէզաքէթ , մէհարէթ վէ թէվէճիւլ
տախի տիգզաթա շայան տըր :

Սանիդէյն , պու աճապիպ հիքալէտէն բուհանի հա-
յաթըմ Իշիւն պիր շէյ ալապիւրիւմ տէյու անը իպա-
տէթ նօգթասընտան մէշգ Էթտիւմ : Ոնեսիմոս՝ Էֆ-
էնտիսինին Էշեսաընը չալարագ Էսիր մէրֆէղի օլան
Բօմայա Ֆիրար Էտէն պիր Էսիր օլտուղու անլաշըը-
յօր : Օրատա Պօղոսա բասթ Կէլտի , վէ Աւետա-
րանն թԷպլիքիլէ Էօմրիւ տէյիշիլտի :

Պողոտ թէգրաբէն անը էֆէնշոտիսինէ կէօնաէրիօր ,
ամմա պու տէֆա պիր էսիր մադամընտա տէյիլ ան -
ճադ- րապստա պիր պիրատէր հալինտէ : Անա պէօյլէ
հաղըյօր « էկէր սանա սիր հադգսըղըղ- էթտի , եւ-
խօտ պօրճու վար իսէ անը պանա մահսուպ էյլէ : »
Պէօյլէ՝ Ալլահտան ուզադաշան կիւնահճեար Քրիս-
տոսա կէլիր , թէպտիլ օլուր վէ « Անը պանա մահ -
սուպ էյլէ , անը պէնիմ կիսիլ դասուլ էյլէ , » տէ -
յէն վասըթասըլէ Ալլահ իլէ ւարըլըր : Պու Ֆիտիյէ
վէ շէֆա՛աթ հադընտա սիր թէսավիլուր վէրիր :
Մէֆթուհ հալինտէ տուրան լուղէթ 17ինճի աշէթ -
տէ տիր : Իպարէյի մէշը լչիւն գուլլանըլապիլէն
լուղէթլէր պուշլար տըր . սէլամէթ (աշէթ 3) , ինա-
յէթ (3 , 25) , թէսպիհաթ (4) , փուս (4 22) , մու-
հապպէթ (5 9) , մէսէրրէթ 7,2 , , իթա՛աթ 21 :

ԻւհնԷսնճեւ եւերտէ , անը պաշգաւարը իյիւն դուռ -
լանմաղա մէշդ էթտիւմ : պու քիթտալը ողուտուղուճ
վաղըթտա սիւր ինկիլդ տարէֆիինունունտա պու -
լունուլօր իտիւմ վէ պազը տարէֆիինուն շակիրտէ -
քինին իըզմէթճէ սընըֆտան ատէմէերիէ օլան մու -
ամէէլէրի հաղգընտա տիւշիւնտիւմ : Պու ըտալէ -
տէն անլէրէ սէօլէտիւմ , վէ տարէֆիինուն մէզու -
նու օան Պօղոսըն՝ ֆիրաքի սիւր էսիրի և Պէնիմ ճէյ -

3468-61

րիմ և թէսմէյէ էթ տիյինի անլէրէ կէօթէրտիմ :
Սօնրա՝ տահա պէօյիւք էմէք թալէպ էտէն իպրա-
նիլէր ռեսալէսինի էլէ ալտըմ :

3 - Քիթապը Մուգատտէս ատէմլէրինին մէշգի :
Պիզտէն իւշ քիշի փէք պէօյիւք տիգգաթ իլէ Յով •
սէփին էօմրիւնիւ մէշգ էթտիք , վէ չօգ իսթիֆատէ
էթտիք : Թէքրար , պիր գաշ հաֆթա սարֆ էթտիմ
էսքի Ահմադ էլէ եէնի Ահմատա Դաւիթ հազգընաա
պուլտուղում շէյլէրի մէշգ էթմէյէ պիր գաշ հաֆ-
թա թախսիս էյլէտիմ , վէ մէշգիմին նէթիճէսինի
քիթապըմըն իչինէ եաղտըմ : Շէօյլէ քի էկէր սօ-
գազտա Դաւիթէ րասթ կէլտէմ գանն էտէրիմ անը
թանըյապիլի իտիմ : Շիւպհէսիզ Յիսուսըն մէշգի
հէփսինտէն զիյատէ մահսուլտար օլաճազ :

4 - Մատտէ մէշգի : Վազթըյալ շինտիստանտա իգ-
լիմ չօգ ֆէնա վէ իշ փէք չէթին օլտուղուտան էն-
տիշէ էթմէք թէճրիպէսի վար իտի : Պու սէպէպտէն
էսկի վէ եէնի Ահմատարտան էնտիշէ վէ գայըն հազգըն-
տա օլան պիւթիւն մահալլէրի Գէշֆ էթտիմ վէ մէշ-
գին նէթիճէսինի գայտ էթտիմ . շէօյլէ քի էնտիտէ
էթմէք իչիւն թէճրիպէ կէլտիյիտէ Ալլահըն :

քէլամընտա փէնդէհիր հազըր տըր : Պանա էն ֆայ-
տէլի օլան մատտէ՝ Բուհ իւլ Դուտա մատտէսի օլմուշ
տըր : Էսքի Ահմատա 86 մահալլէրտէ վէ եէնի Ահմ-
տա 200 տէն զիյատէ մահալլէրտէ պուլ մատտէ զիքը
օլուշուր :

5 - Պապ մէշգի : Քիթապը Մուգատտէսին պապարա
այըլլմասը չօգ տէֆա քէյֆի մահէշա օլմուշ տըր :
Վէ պիր իքի տէֆա՝ պապ պիր իպարէնին օրթանըն-
տա խիթամա կէլիյօր : Լաքին հէր նէ տէ օլտա ,
պապըն միւնտէրիճաթըն տէր խաթըր էթտիրմէք
իչիւն հէր պիր պապըն պաշընա պիր գաշ լուղէթ
եաղմաղը պէն սէվէրիմ : Պու լուղէթլէր պիւթիւն
քիթապը կէօղտէն կէչիրմէք վէ անը պիր վահտէթ
հալընտա էօյրէնմէք խուսուսուտա ֆայտէլի օլուր :
(ա) Պաշգա պիր վազըթտա մէշգ էթմէք իչիւն :
(բ) Տիգգաթ ճէլլ էտէն ՚հէր հանկը պիր քէլիմէյի
տախի իշարէթ էթմէք էյի օլուր , միւսթադպէլտէ
մէշգ էթմէք մաղսէտիյլէ մատտէլէր վէ շախալար
տախի իշարէթ օլուշապիլի :

6 - Պիւթիւն քիթապը պիր վահտէթ հալընտա մէշգ էթ-
մէք : Պուշուլն իչիւն պիւթիւն պիր էօմը լաղըմ տըր :

Պիր աստեժ տէմիշ քի, «Գիթապը Մուգաստտէս» իչին-տէն բասթ կէլէ պիր եա պիր գուճազ օտուկն ալը - նաճազ օտուկն երդընը հալընտա գուլլաւնըլմամալը : Օ՝ էյի թէշքիլ օլուկնմուշ պիր պինա հալընտա հի-սապա ալընմալը : Գիթապը Մուգաստտէստէն իւշ ֆիքը ճէրեան էտէր, խաւապիյէթ, խէլաս վէ եէնի հայաթ : Էսքի վէ եէնի Ահտար տէօրթ թապիի գը - սըմլարա թագսիմ օլուկը, իզհար, թաթպըզ, թէճրի-պէ վէ իլէրիյէ պագմազ : Մէսէլա, էսքի Ահտըն իւք գըսմը պիզէ շէրիաթը վէրի, պուրաստա Ալլահ՝ Մուվ-սէս վասըթասըլլէ քէնտի իրատէթինի իզհար էտէր : Իքինճի՝ պու իզհարըն թաթպըզը՝ թարիիք քի - թապլարտա պուլուկնուր - Յեսու, Հաքիմլէր, Հուրթ 1 2, 3 վէ 4 ֆատիշահլար, 1, վէ 2 թէվարիս, Եզ - րաս Նէեմիա վէ Եսթէր :

Իւշիւնճիւ գըսմ թէճրիպէ քիթապլարընը միւհ - թէվի տիր : Շիր քիթապլարը - իպատէթ [մէզամիր] մուվաֆագիյէթսիզ թագվա [Յոր] . թագվա վէ մու - վաֆագիյէթ [էմալը Սիւլէյման] . թագվասըզ մու - վաֆագիյէթ [Վահիդ] , (թօն տապ տըշարտա) . մու - հապպէթ թէճրիպէսի [Աղնիյէթ իւլ Աղանի] :

Տէօրտիւնճիւ գըսըմտա՝ իլէրիյէ պագան քիթապ - ար պուլուկնուր , պէօյիւք փէյղամպէրլէր վէ քիւ - չիւք փէյղամպէրլէր :

Եէնի Ահտտա ալնի գըսըմլար վար : Տէօրթ ինճիւ -

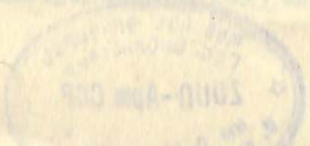
լէրտէ՝ Յիսուս Գրիստոսըն շախսիյէթիլէ Ալլահըն իրատէթի զահիր օլուկը : Պու իզհարըն թաթպըզը թարիիք օլան Ամալը Րէսուլ քիթապընտա պուլուկ - նարազ, Երուսաղէմտէն պաշլար վէ Րօմայա վէ տա - հա էօթէյէ գտտար կիտէր : Իւշիւնճիւ գըսմ թէճ - րիպէ քիթապլարը տըր : Պօղոս Րէսուլըն ըէսալէլէրի քի իման թէշտիտ էտէր . Յովհաննէսին ըէսալէլէրի քի մուհապպէթ էթրաֆընտա տէօնէր : Յակոբոս՝ ամէլի, Պետրոս՝ իւմիւտիւ թէշտիտ էտէրլէր : Յու - դա սօնա գատար սապիթ գալմաղը թավսիյէ էտէր : Տէօրտիւնճիւ գըսըմտա պիր քիթապ վար տըր, եա - նի՝ Վահի քի պատմոս աստաղնտան պաշլար վէ սէ - մալի Երուսաղէմտէ պիթէր : Պու քիթապ միւս - թագպէլէ պագար : Պիր գաշ սէնէ էվվէլ պիր քէօ - միւր թաթիլի իշլալ էսնասընտա Սքօչիատա պու - րուկնան պիր տօթուլմ՝ « քէօմիւր գըլլէթի եօզ , չիւնքի հէր քէս եէրին սաթհընտան քէօմիւր չը - գարըյօր . ամմա էկէր թաթիլի իշլալ 15 կիւն տա - հա տէվամ էթսէ , եէր եիւղիւնտէ օլան քէօմիւր տիւքէնիւր վէ ասլ գըլլէթ պաշլար չիւնքի եէր ալ - թընտա իշլէյէնլէր եօզ տըր : Իւպէթէն « Պանա կէլիւր քի պու նէսլին կէնճէրի սաթհի հագիգաթ - ար իւ եաշայօրլար . հէր կիւն տէրինլէրէ էնիպ տէ Ալլահըն քէլամընտան կիզի խաղիւնլէր չըղարան - արընսայըն փէք աղ տըր : տէտի :

191
192

193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Printed in Beirut by
DARON PRESS
Near Armenian Protestant Church, Eshtehar

Printed in Beirut by

DARON PRESS

Near Armenian Prot. Church Eshrefieh

AMERICAN MISSION, BEIRUT
MR. S. SEROPIAN
REV. H. H. RIGGS
Umbrae signat fides phantasi mactatq; phos
refragant, ubi fides ubi,

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0574030

1219.

Սաթուն ալմադ իջիւն զիյրտէքի ասորէսլէրինէ
ժիւրաճա'աթ էթմէլի տիր`

REV. H. H. RIGGS

MR. S. SEROPIAN

AMERICAN MISSION, BEIRUT - LIBAN

Ֆիյէթի 3 Ղրւ. Սուրի

Printed in Beirut by

DARON PRESS

Near Armenian Prot. Church Eshreffeh